

**Bryssel den 16 december 2024
(OR. en)**

16933/24

**EJUSTICE 75
JURINFO 18
JAI 1879**

LÄGESRAPPORT

från:	Rådets generalsekretariat
till:	Delegationerna
Föreg. dok. nr:	16593/24
Ärende:	Rådets slutsatser om användningen av artificiell intelligens på det rättsliga området

Vid mötet den 12–13 december 2024 godkände rådet (rättsliga och inrikes frågor) rådets slutsatser om användningen av artificiell intelligens på det rättsliga området. Den text som godkänts av rådet återfinns i [bilagan](#).

**RÅDETS SLUTSATSER OM
ANVÄNDNINGEN AV ARTIFICIELL INTELLIGENS PÅ DET RÄTTSLIGA OMRÅDET**

I. INLEDNING

1. Under de senaste åren har den artificiella intelligensen (AI) gått framåt med stormsteg och har kommit att användas mer och mer, och dess relevans för medlemsstaternas rättssystem har ökat markant. Denna utveckling medför betydande möjligheter men även utmaningar för rättssystemet och innebär att det behövs ny politik som bör läggas fram snarast.
2. Samtidigt är Europeiska unionen och medlemsstaterna vittnen till en kontinuerlig utveckling av rättsliga, operativa och tekniska lösningar som främjar rättsligt samarbete och tillgång till rättslig prövning i gränsöverskridande privaträttsliga och straffrättsliga ärenden. Medlemsstaternas gränsöverskridande samarbete i fråga om utbytet av tillvaratagna erfarenheter, bästa praxis, expertis samt information om framstegen med integrationen av AI i deras respektive rättssystem är särskilt viktigt för att säkerställa lika tillgång till rättslig prövning i hela EU.

3. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens (*AI-förordningen*) är världens första övergripande lagstiftningsinstrument för att reglera AI. I AI-förordningen klassificeras AI-systemen för vissa applikationer inom brottsbekämpning, rättsväsende och alternativ tvistlösning¹ som AI-system med hög risk, och de omfattas av en uppsättning krav, såsom förfaranden för bedömning av överensstämmelse och kontroller, i syfte att säkerställa en hög nivå av tillförlitlighet.
4. I rådets slutsatser av den 9 juni 2020 om att forma Europas digitala framtid² uppmärksammades de utmaningar som hänger samman med den ökade digitaliseringen av den europeiska ekonomin och det europeiska samhället, inbegripet genom AI. I rådets slutsatser av den 13 oktober 2020 om digitaliseringen – Tillgång till rättslig prövning – att ta vara på de möjligheter som digitaliseringen erbjuder³ framhölls den digitala omvandlingens betydelse för att öka rättssystemens effektivitet och ändamålsenlighet. Rådets slutsatser av den 20 oktober 2023 om digital egenmakt för att skydda och upprätthålla grundläggande rättigheter i den digitala tidsåldern⁴ är inriktade på digital egenmakt för enskilda personer och nyckelsektorer som är centrala för försvaret av grundläggande rättigheter, såsom rättsväsendet, samt uppbyggnaden av en säker digital miljö där de grundläggande rättigheterna skyddas på ett fullgott sätt.

¹ I synnerhet AI-system som är avsedda att användas av en rättslig myndighet eller på dess vägnar för att hjälpa en rättslig myndighet att undersöka och tolka fakta och lagstiftning och att tillämpa lagen på konkreta fakta, eller som är avsedda att användas på ett likande sätt i alternativa tvistlösningar (AI-förordningen, bilaga III punkt 8 a).

² Rådets slutsatser om att forma Europas digitala framtid (2020/C 202 I/01, EUT C 202I, 16.6.2020, s. 1).

³ Rådets slutsatser – Tillgång till rättslig prövning – att ta vara på de möjligheter som digitaliseringen erbjuder (2020/C 342 I/01, EUT C 342I, 14.10.2020, s. 1).

⁴ Dok. 14309/23.

5. I den europeiska strategin för e-juridik (2024–2028) anges strategiska och operativa mål, identifieras de åtgärder som krävs för att uppnå dessa mål samt läggs grunden för en uppföljningsmekanism för övervakning av framstegen med projekt och initiativ som läggs fram av medlemsstaterna eller andra intressenter. Detta inbegriper utnyttjandet av innovativ teknik till stöd för uppnåendet av de uppställda målen. Vidare erkänns i strategin att den digitala omställningen innebär att man måste identifiera särskilda och lämpliga åtgärder som kan anpassas till de utmaningar och möjligheter som härrör från AI och annan framväxande teknik.
6. I sina slutsatser av den 5 mars 2024 om tillämpningen av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna: Främja förtroende genom effektivt rättsligt skydd och tillgång till rättslig prövning⁵ uppmanade rådet kommissionen att säkerställa att ett perspektiv på grundläggande rättigheter ingår i alla EU-åtgärder för att säkerställa ett effektivt rättsligt skydd och tillgång till rättslig prövning, inbegripet genom att ta tillvara på de möjligheter som digitaliseringen erbjuder.
7. Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) har offentliggjort studier och rapporter om relevanta ämnen på området, såsom rapporterna “*Getting the future right: Artificial intelligence and fundamental rights*”⁶ och “*Bias in algorithms - Artificial intelligence and discrimination*”⁷.
8. Även ett antal internationella organisationer har antagit viktiga dokument på AI-området. Särskild uppmärksamhet bör ägnas följande:
 - a) *European Ethical Charter on the use of artificial intelligence (AI) in judicial systems and their environment* från Europarådets kommission för effektivisering av rättsväsendet (Cepej)⁸ tillsammans med därtill hörande riktlinjer från Cepej om användningen av AI inom domstolsväsendet.

⁵ Dok. **7127/24**.

⁶ <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/artificial-intelligence-and-fundamental-rights>

⁷ <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/bias-algorithm>

⁸ <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>

- b) *Recommendation on Artificial Intelligence*⁹ från rådet inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD).
- c) *Resolution (10 July 2024) on Promotion and protection of all human rights, civil, political, economic, social and cultural rights, including the right to development*¹⁰ från FN:s råd för mänskliga rättigheter, särskilt dess bestämmelser om domstolsväsendets, jurymedlemmars och lekmannadomares oberoende och opartiskhet samt juristers oberoende,
- d) Europarådets ramkonvention om artificiell intelligens och mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer¹¹, vilken syftar till att säkerställa att aktiviteter under livscykeln för AI-system är helt förenliga med skyddet av de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatens principer¹² samt
- e) slutrapporten från FN:s rådgivande högnivåorgan för artificiell intelligens *Governing AI for Humanity*¹³.

⁹ <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>

¹⁰ <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/120/36/pdf/g2412036.pdf>

¹¹ Europarådets fördragsserie – nr [225], [Vilnius, 5.IX.2024].

¹² Det bör noteras att EU redan har undertecknat denna konvention.

¹³ https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/governing_ai_for_humanity_final_report_en.pdf

9. AI har en enorm potential att förändra. Den kan underlätta tillgången till rättslig prövning och förbättra de rättsliga förfarandenas punktlighet, effektivitet och verkningsfullhet. Närmare bestämt kan den bl.a. bistå med vissa rutin- eller sidouppgifter och exempelvis vägleda enskilda personer genom rättslig information, schemalägga muntliga förhandlingar, boka domstolslokaler eller förhindra återidentifiering av berörda personer genom antingen anonymisering¹⁴ eller pseudonymisering¹⁵ av domstolsavgöranden i överensstämmelse med dataskyddsbestämmelserna. Sådana förbättringar av de rättsliga förfarandena kan vara till nytta för såväl enskilda personer som företag inom EU. Detta skulle förbättra EU:s och medlemsstaternas rättssystem och därigenom ge EU konkurrensfördelar.
10. Andra användningstillfällen innebär större risker. Rättssystemen bör icke desto mindre dra nytta av dessa användningstillfällen – med lämpliga skyddsåtgärder – eftersom AI potentiellt kan vara till stor nytta i det rättsliga arbetet, t.ex. för att sammanfatta juridiskt innehåll, analysera rättspraxis, föreslå texter, tillhandahålla realtidstolkning, hantera grupptalan eller stödja beslutsfattandet.
11. Det är viktigt med skräddarsydda forsknings- och innovationsinitiativ som är i linje med EU-rätten för särskilda rättsliga applikationer och som syftar till att föra utvecklingen av AI-systemen framåt, och samarbetet mellan den akademiska världen, näringslivet, rättsliga myndigheter eller andra offentliga myndigheter samt rättstillämpare är av central betydelse för att stimulera innovationen och främja framstegen på detta område.
12. Det är även extremt viktigt att man – såväl på nationell nivå som på EU-nivå – tillhandahåller ytterligare utbildning till rättstillämpare och administrativ personal vid rättsliga myndigheter som deltar rättsliga förfaranden, särskilt tanke på AI och annan teknisk utveckling.

¹⁴ I överensstämmelse med skäl 26 i förordning (EU) 2016/679 (den allmänna dataskyddsförordningen).

¹⁵ I enlighet med artikel 4.5 i förordning (EU) 2016/679 (den allmänna dataskyddsförordningen).

II. RÅDETS SLUTSATSER

A. ALLMÄNNA ÖVERVÄGANDEN

13. På det rättsliga området bör AI användas med full respekt för Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i överensstämmelse med bl.a. AI-förordningen, den allmänna dataskyddsförordningen¹⁶ samt brottsdatadirektivet¹⁷ för att säkerställa transparens, ansvarsskyldighet och översyn som garanterar att AI-systemen är tillförlitliga och säkra och att de grundläggande rättigheterna respekteras vid deras användning. Föreliggande slutsatser ansluter sig till – och uttrycker ingen avsikt att gå utöver – de krav på utformning, utveckling och användning av AI-systemen som anges i AI-förordningen.
14. Faktisk tillgång till rättslig prövning inbegriper rätten till ett effektivt rättsmedel, rätten att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång, presumptionen för oskuld och rätten till försvar, såsom stadfästs i artiklarna 47 och 48 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Detta är centrala kriterier för AI-systemens utformning, utveckling eller användning. Alla bör vara garanterade tillgång till rättslig prövning, även enskilda personer som inte använder it-verktyg eller it-tjänster eller som befinner sig i en utsatt situation.

¹⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1).

¹⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF (EUT L 119, 4.5.2016, s. 89).

15. Det krävs praktiska och användarvänliga riktlinjer och standarder för en etisk och ansvarsfull utveckling och användning av AI på det rättsliga området i enlighet med AI-förordningen. Sådana riktlinjer och standarder bör bygga på samordnade utbyten och samarbete mellan kommissionen, medlemsstaterna och berörda aktörer.
16. AI kan vara ett stöd vid beslutsfattandet i rättsliga förfaranden och alternativa tvistlösningar men bör inte ersätta det – de slutliga besluten måste fattas av människor. Användningen av AI i detta sammanhang betraktas vanligen som en högriskanvändning och bör vara transparent, kunna spåras och förklaras på lämpligt sätt samt vara föremål för mänsklig översyn. Det är av avgörande betydelse att säkerställa att dessa principer beaktas och bedöms såväl i utformningsskedet som under hela livscykeln för de AI-system som används inom den rättsliga sektorn.
17. Att säkerställa att det finns en stor mängd data av hög kvalitet är dessutom av central betydelse för att skapa en miljö som gynnar utvecklingen av AI-system med mervärde.
18. Tillgängligheten av anonymiserade eller pseudonymiserade rättsliga avgöranden är viktig för att möjliggöra AI-applikationer på det rättsliga området, vilka måste ha tillgång i stor skala till dessa avgöranden för att kunna utföra sina analyser, särskilt under AI-systemens utbildningsfas.
19. Rådet uppmanar det europeiska nätverket för rättslig utbildning samt de nationella myndigheter eller organ som ansvarar för rättslig utbildning att beakta behovet av utbildning och egenmakt för rättstillämpare så att de ska kunna hantera rättssystemens digitalisering, särskilt användningen av AI inom rättsväsendet, anpassa sig till en föränderlig rättslig miljö, överbrygga klyftan i fråga om digitala färdigheter samt öka medvetenheten om de möjligheter och de risker som är förknippade med användningen av AI-system på det rättsliga området. De befintliga verktygen för utbildning med inriktning på digitaliseringen av rättsväsendet, inbegripet AI för rättstillämpare, bör vidareutvecklas och uppdateras.

20. Rådet stöder utbytet av information och samarbetet mellan medlemsstaterna i fråga om AI-användningen – inbegripet via befintliga plattformar – med inriktning på prioriterade ämnen och som bidrag till uppnåendet av de mål som anges i den europeiska strategin för e-juridik (2024–2028). Detta skulle göra det möjligt att identifiera gemensamma användningstyper samt de förväntade fördelarna, utmaningarna samt möjliga förbättringar.

B. UPPMANINGAR TILL KOMMISSIONEN

21. Kommissionen uppmanas att ytterligare undersöka AI:s potential på det rättsliga området samt bistå medlemsstaterna vid genomförandet av AI-förordningen.
22. Kommissionen uppmanas att verka för adekvat finansiering för forskning, utveckling och användning av AI på det rättsliga området i syfte att öka EU:s och dess medlemsstaters övergripande konkurrenskraft på det globala planet samt begränsa de administrativa bördorna avseende tillgången till EU:s finansieringsmöjligheter.
23. Föreliggande rådets slutsatser föregriper inte förhandlingarna om den fleråriga budgetramen efter 2027.
24. Kommissionen uppmanas att stödja medlemsstaterna i deras ovannämnda ansträngningar för att samla in och utbyta information.

25. Kommissionen uppmanas att inom ramen för sina befogenheter skapa och driva en gemensam ”AI-verktygslåda på det rättsliga området”, med beaktande av möjliga synergier med den redan inrättade ”plattformen för efterfrågestyrd AI” samt andra EU-initiativ som avser interoperabilitet och delning av resurser och kunskap i fråga om utveckling, införande och användning av AI-system. Denna AI-verktygslåda på det rättsliga området skulle utgöra en katalog med AI-användningstillfällen (särskilt aktörer, användningsområde, inriktning, syfte, funktioner, scenarier och förväntade fördelar) samt verktyg inom den rättsliga sektorn. De AI-verktyg som ingår i verktygslådan kan – oavsett om de har tagits fram med eller utan finansiering från EU – göras tillgängliga för samtliga medlemsstater. AI-verktygslådan kan gynna skapandet av för medlemsstaterna gemensamma underlag och användningstillfällen avseende gränsöverskridande användning av AI-verktyg på det rättsliga området.

C. UPPMANINGAR TILL MEDLEMSSTATERNA

26. Förutom de rättsakter och strategier på EU-nivå som är utformade för att stärka det rättsliga samarbetet och tillgången till rättslig prövning i gränsöverskridande privaträttsliga och straffrättsliga ärenden uppmanas medlemsstaterna att – när så är lämpligt – dra nytta av och i sina rättssystem införa nya digitala lösningar, inbegripet AI, för att ytterligare förbättra domstolsväsendets effektivitet, rättfärdighet och oberoende.
27. Medlemsstaterna uppmanas att undersöka potentialen hos AI-system i konstant förändring, samtidigt som man säkerställer respekt för grundläggande rättigheter och efterlevnad av dataskyddsbestämmelser och annan tillämplig EU-lagstiftning.
28. I linje med den europeiska strategin för e-juridik (2024–2028) uppmanas medlemsstaterna att samarbeta och utbyta information om AI-användningen på det rättsliga området och om AI-verktygen, inbegripet grundläggande drag, såsom konfiguration eller beskrivning av deras funktionssätt samt användning av öppen programvara.

29. Med tanke på informationen i den AI-verktygslåda på det rättsliga området som ska skötas av kommissionen uppmanas medlemsstaterna att utbyta information och skapa ett gemensamt underlag för användningstillfällen, användning av AI-verktyg och deras gränsöverskridande utveckling i syfte att förbättra rättssystemen och förbereda framtida interoperabilitetslösningar, med beaktande av den europeiska interoperabilitetsramen, som utgör ett överenskommet upplägg för tillhandahållandet av europeiska offentliga tjänster på ett interoperabelt sätt.
30. Såsom redan har angetts¹⁸ bör man främja stödet till och kontakterna med rättstillämpare, yrkesverksamma på it-området samt behöriga myndigheter eller organ för att man på ett bättre sätt och i god tid ska kunna ta itu med utmaningarna i samband med den digitala omvandlingen. Förutom skyldigheten att vidta åtgärder för att i största möjliga mån säkerställa att samtliga rättstillämpare som använder AI har tillräcklig AI-kunnighet¹⁹ bör utbildningen av rättstillämpare och administrativ personal vid rättsliga myndigheter vara inriktad på att öka medvetenheten. Den bör även främja en bättre förståelse för de med AI förknippade implikationerna och riskerna, öka förståelsen för de ändringar i EU-rätten som motiveras av den digitala ekonomins och det digitala samhällets behov samt förbättra den faktiska användningen av AI-verktygen och andra it-verktyg för att effektivisera rättssystemen, samtidigt som man är medveten om de inneboende riskerna.
31. Medlemsstaterna uppmanas att investera i säker digital infrastruktur och kapacitetsuppbyggnad på det rättsliga området i syfte att stödja införandet av avancerad teknik, inbegripet AI-verktyg som används inom rättssystemen.

¹⁸ Punkt 19.

¹⁹ Se artikel 4 i AI-förordningen.